СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Мая Борисова Чипева
Технически университет – София
Катедра „Физическо възпитание и спорт“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен **„доктор“** по докторска програма **„Арттерапия“**, професионално направление **8.2. Изобразително изкуство**, Национална художествена академия

Докторант: Люу Лингджей

Тема: „Арттерапевтични модели в контекста на традиционни практики на китайското изкуство за деца в мултикултурна среда“

Обща характеристика и актуалност на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд е посветен на актуален научен проблем с ясно изразена интердисциплинарна насоченост, обединяващ арттерапията, психологията, художественото образование и традиционното китайско изкуство. Изследването е насочено към възможностите за интегриране на традиционни китайски художествени практики в съвременната арттерапия при работа с деца, израстващи в мултикултурна среда.

Актуалността на темата се определя от динамичните процеси на глобализация, миграция и културна мобилност, които поставят все повече деца в условията на взаимодействие между различни културни и социални системи. В този контекст необходимостта от културно чувствителни, невербални и подходящи за детската възраст средства за психологическа подкрепа придобива особена значимост.

Дисертационният труд е в обем от 251 страници и включва увод, четири глави, заключение и библиография с 213 литературни източника, както и приложение от 58 страници, съдържащо 135 снимки. Структурата е логически последователна и позволява ясно проследяване на развитието на авторската концепция от теоретичната постановка на проблема до емпиричното изследване и формулирането на практически насоки.

Основната цел е разработването и аргументирането на модел на арттерапевтична интервенция, основан на традиционни китайски форми на изкуство и приложим при работа с деца в мултикултурна среда.

Поставените задачи и изследователската хипотеза са ясно формулирани и съответстват на предмета и целта на разработката.

Оценка на структурата, съдържанието и методологията

Теоретичната част на дисертацията демонстрира задълбочено познаване на разглежданата проблематика. Анализирани са психологическите и социалните особености на децата в мултикултурна среда, както и възможностите на арттерапията за подпомагане на емоционалната регулация, идентичността и социалната адаптация.

Особен интерес представлява анализът на четири традиционни китайски художествени форми: маските от Пекинската опера, куклення театър в сянка, изрязването на хартия и калиграфията. Авторът ги разглежда не само като част от културното и художественото наследство, а като средства със специфичен символен и терапевтичен потенциал.

Използваните изследователски методи са подходящо подбрани спрямо целта и задачите на дисертационния труд и включват анализ на научна литература, казусен анализ, наблюдение, визуален и дискурсивен анализ и полуструктурирани интервюта. Емпиричната част обхваща индивидуални и групови арттерапевтични случаи, чрез които се проследяват възможностите на избраните художествени средства за емоционално изразяване, саморегулация, изграждане на идентичност и социална интеграция.

Положително оценявам връзката между теоретичната постановка и практическата реализация на изследването. Получените резултати са систематизирани и интерпретирани в съответствие с поставените задачи и подкрепят направените в дисертационния труд обобщения и изводи.

Научни и научно-приложни приноси

Научните и научно-приложните приноси са ясно формулирани и обосновани от резултатите от проведеното изследване. Сред по-съществените бих откроила:

- разработването на теоретична рамка за интегриране на традиционни китайски художествени практики в арттерапията чрез свързване на културния символизъм, невербалното изразяване и психологическата регулация;
- систематизирането и обосноваването на терапевтичния потенциал на четири традиционни китайски художествени форми;

- създаването на авторски терапевтичен инструментариум от 58 проекционни карти, базирани на маски от Пекинската опера;
- разработването на система от арттерапевтични упражнения, основани на специфичните характеристики на китайската калиграфия;
- емпиричната оценка на приложимостта на куклення театър в сянка чрез анкетно проучване сред 50 български деца на възраст от 6 до 12 години;
- практическото апробиране на художествените форми, чрез пет индивидуални случая и три групови арттерапевтични дейности.

Посочените резултати показват самостоятелен авторски принос и разширяват възможностите за приложение на художествено-творческия процес в психологическата подкрепа на деца в мултикултурна среда. Особена стойност има връзката между традиционното китайско изкуство, кроскултурната психология и съвременната арттерапевтична практика.

Препоръки

Представеното изследване разкрива добри възможности за последващо развитие. Бих препоръчала на докторанта да продължи апробирането на разработените арттерапевтични модели с по-широк кръг участници, различни възрастови групи и в разнообразни културни среди. Перспективно е и продължаването на работата по стандартизацията на разработения авторски инструментариум, както и популяризирането на резултатите в международни специализирани научни издания и форуми.

Посочените препоръки имат перспективен характер и са насочени към бъдещото развитие и разширяване на постигнатите резултати.

Заключение

Въз основа на представения дисертационен труд и извършения анализ считам, че дисертацията на **Люу Лингджей** на тема **„Арттерапевтични модели в контекста на традиционни практики на китайското изкуство за деца в мултикултурна среда“** представлява завършено и самостоятелно научно изследване с ясно изразена теоретична и научно-приложна стойност.

Докторантът демонстрира необходимата теоретична подготовка, изследователска компетентност и способност за самостоятелно разработване на научен проблем. Постигнатите резултати и авторските разработки допринасят за разширяване на методическия инструментариум на арттерапията и очертават перспективи за практическото приложение на

традиционните художествени практики при работа с деца в мултикултурна среда.

Давам своята положителна оценка на представения дисертационен труд и убедено предлагам на уважаемото Научно жури да присъди на Люу Лингджей образователната и научна степен „доктор“ по докторска програма „Арттерапия“, професионално направление 8.2. „Изобразително изкуство“.

Член на научното жури:

.....
доц. д-р Мая Борисова Чипева

Технически университет – София
Катедра „Физическо възпитание и спорт“

Дата: ..... 2026 г.
София